

Juridisia näkökulmia eristykseen

Isotooppilääketieteen neuvottelupäivät 26.9.

Outi Slant, juristi
Säteilyturvakeskus

Joitain alustavia huomioita

- Eristäytyminen muista henkilöistä perustuu muille aiheutuvaan säteilyaltistukseen
 - Perheenjäsenet
 - Kulkuvälineissä tapahtuva altistus
 - Muut lähietäisyydelle tulevat henkilöt
- Sairaus ei itsessään ole eristäytymisen taustalla vaan ennemminkin saatu hoito tai tehty tutkimus.
- Hoito tai tutkimus on vapaaehtoista, ei tahdosta riippumatonta.

Ihmisoikeudellisia näkökulmia

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus

Art. 3: Kullakin yksilöllä on oikeus elämään, **vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.**

Euroopan ihmisoikeussopimus

Art. 2 Jokaisella, joka on laillisesti jonkin valtion alueella, **on oikeus liikkumisvapauteen** - - - Näiden oikeuksien käytölle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, jotka ovat lain mukaisia ja välttämättömiä yleisen turvallisuuden - - - terveyden tai muiden yksilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Art. 5: **Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.** Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi seuraavissa tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä: - - -

EU:n perusoikeuskirja

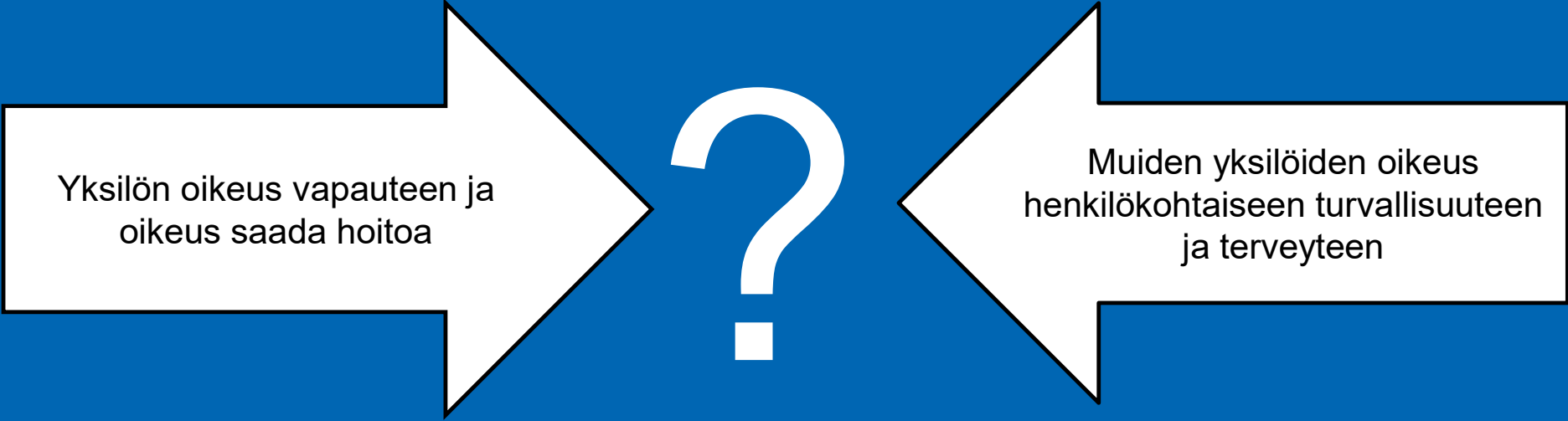
Art. 6: Jokaisella on oikeus **vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.**

Art. 35: **Jokaisella on oikeus saada ehkäisevää terveydenhoitoa ja lääkinällistä hoitoa** kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen mukaisin edellytyksin.

Suomen perustuslaki ja perusoikeudet

- 7 §: Jokaisella on oikeus elämään sekä **henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.** - - - **Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.** - - - Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.
- 19 §: Julkisen vallan on turvattava - - **jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.** - -

Yksilön oikeus vapauteen ja
oikeus saada hoitoa

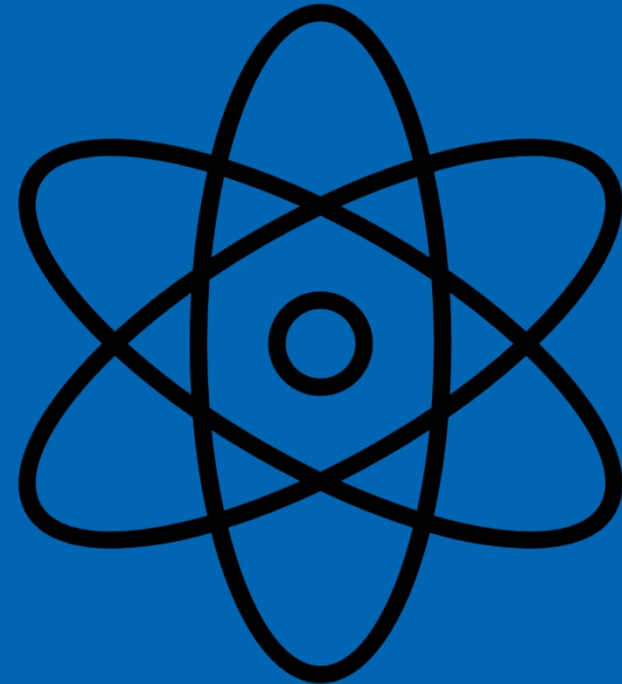

Muiden yksilöiden oikeus
henkilökohtaiseen turvallisuuteen
ja terveyteen

Säteilylaki

Lääketieteellisen altistuksen oikeutusarviointi – mitä arvioidaan?

- Säteilylle altistavasta tutkimuksesta, toimenpiteestä tai hoidosta odotettava hyöty mukaan lukien:
 - Potilaalle koitua suora terveydellinen hyöty ja haitta
 - Yhteiskunnalle koitua hyöty ja altistuksesta mahdollisesti aiheutuva haitta.
- Optimointiperiaate – huomioi myös esimerkiksi tukihenkilöt
- Toiminnanharjoittajan velvollisuuksista esimerkiksi:
 - Väestön altistuksen rajoittaminen mm. estämällä radioaktiivisten aineiden pääsy toiminnan harjoittamispaikan ulkopuolelle ja laajemmin ympäristöön riittävän tehokkaasti ja rajoittamalla tarvittaessa väestön pääsyä toiminnan harjoittamispaikalle
- Säteilylaissa ei ole säännöksiä eristäytymisestä tai eristämisestä lääketieteellisen altistuksen jälkeen.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

- Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla on oikeus - - hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä.
- Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden ja sairaanhoitoon.
- Potilaalla on oikeus tietoon terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista sekä muista hänen hoitoonsa liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä päätettäessä hänen hoitamisestaan.
- Tarvittaessa on laadittava suunnitelma hoidosta, mistä käy ilmi hoidon järjestäminen ja toteuttamisaikataulu. Suunnitelma on laadittava yhteisymmärryksessä potilaan kanssa.
- Potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.
- Potilaalla on oikeus kieltäytyä tietyistä hoidosta, jolloin on mahdollisuuksien mukaan käytettävä vaihtoehtoisia lääketieteellisiä keinoja.

Joitain havaintoja

- Lääketieteelliseen altistukseen liittyvä eristäytyminen vaikuttaisi olevan käytännössä sellaisenaan sääntelemätöntä.
- Hoitotoimenpiteet, jotka sisältävät säteilyn käyttöä perustuvat vapaaehtoisuuteen – hoito tulee suunnitella ja toteuttaa yhteisymmärryksessä potilaan kanssa.
- Oikeutusarvioinnissa ja hoidon suunnittelussa on huomioitava hoidon antamiseen liittyvät käytännön kysymykset liikkumisen rajoittamisesta.
- Käytännössä siis kyse on yhteisymmärryksestä ja sopimisesta ennen hoidon aloittamista ja hoitoon liittyvistä erityistoimenpiteistä.

Mutta entä, jos...?

- Mahdollisuus on siihen, että hoitoa saanut ei noudata hoidon antamisen jälkeistä eristäytymistä.
- Koska eristäytymistoimenpiteet perustuvat muille mahdollisesti aiheutuvaan haittaan, voisi teoriassa tulla harkittavaksi täyttykö esimerkiksi lievän pahoinpitelyn tai jonkin terveysrikosten tunnusmerkistö, jolloin poliisi tutkisi asiaa.
- Käytännössä rikosten tunnusmerkistön täytyminen edellyttää monesti vakavaa hengen tai terveyden vaaraa, minkä täyttymistä voi pitää epätodennäköisenä lääketieteellisestä toimenpiteestä seuraavan säteilyaltistuksen osalta.

